

Sygn. akt IV CSK 16/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Gminy B.

przeciwko Klubowi Sportowemu "W." w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 czerwca 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 czerwca 2009 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo w zakresie odsetek ustawowych za okres od 14 lutego 2004 r. do dnia 16 listopada 2007 r. z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu (pkt II) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo o zasądzenie 618 627,13 zł z tytułu zwrotu pożyczki wraz ze skapitalizowanymi odsetkami umownymi i ustawowymi oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego 7 217 zł kosztów procesu.

Sąd ustalił, że dnia 11 stycznia 1994 r. strony zawarły umowę, na podstawie której powódka zobowiązała się przenieść, po ustanowieniu hipoteki, na własność pozwanego 1 500 000 000 zł (przed denominacją). Pozwany zobowiązał się zwrócić tę samą ilość pieniędzy do dnia 30 kwietnia 1998 r., w piętnastu kwartalnych ratach po 100 000 000 zł każda. Strony umowy uzgodniły, że pozwany w terminie płatności wspomnianych rat zapłaci powódce także odsetki umowne w wysokości 25% stopy kredytu refinansowego udzielanego przez NBP, z uwzględnieniem rocznej kapitalizacji odsetek. Powódka wykonała wnikające z przytoczonej umowy zobowiązanie.

Dnia 3 marca 1995 r. skarbnik powodowej gminy wysłał do pozwanej pismo, w którym wezwał ją do terminowego spełniania wynikających z zawartej umowy świadczeń.

Dnia 6 lipca 1999 r. prezes zarządu pozwanego Z. B. zwrócił się do powódki z prośbą o umorzenie pożyczki w wysokości 150 000 zł. Następnie W. S. i M. W. w wysłanym do powódki piśmie z dnia 15 kwietnia 2005 r. potwierdzili istnienie wynikającego z umowy pożyczki zobowiązania w wysokości 150 000 zł. W kolejnym piśmie z dnia 14 lutego 2007 r. K. N. zwrócił się do powódki z prośbą o umorzenie odsetek od zaciągniętej pożyczki.

Sąd Okręgowy uznał, że dokonana przez strony w dniu 11 stycznia 1994 r. czynność prawna jest umową pożyczki (art. 720 § 1 k.c.). Z zawartej umowy wynika też obowiązek zapłaty przez pozwaną odsetek za korzystanie z pieniędzy (odsetek kapitałowych) w wysokości określonej w umowie.

Sąd pierwszej instancji podzielił jednak zarzut pozwanej, że umowa pożyczki jest nieważna z powodu zawarcia jej przez zarząd powódki bez wymaganej zgody

Rady Miejskiej, wyrażonej w postaci stosownej uchwały (art. 18 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym, Dz. U. Nr 16, poz. 95 ze zm., w wersji obowiązującej w chwili zawarcia umowy). Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw – ze względu na art. 321 k.p.c. – do uwzględnienia powództwa na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powódki 188 063,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 listopada 2007 r., oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od pozwanej na rzecz powódki 22 339 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sąd odwoławczy uznał – po uzupełnieniu materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji przez przeprowadzenie dowodów z uchwał Rady Miejskiej w B. z dnia 6 grudnia 1993 r. i dnia 31 marca 1994 r. oraz protokołu sesji Rady Miejskiej z dnia 6 grudnia 1993 r. – że nie zachodzi wskazana przez Sąd Okręgowy podstawa nieważności umowy pożyczki, ponieważ z dokonanych na podstawie przytoczonych dowodów ustaleń wynika, że umowa pożyczki została zawarta za wyrażoną w odpowiedni sposób zgodą Rady Miejskiej.

Przyjmując, że dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia o zwrot pieniędzy z tytułu zawartej umowy pożyczki rozpoczął bieg w dniu 30 września 1998 r., Sąd nie podzielił zarzutu pozwanej, iż dochodzone roszczenie uległo przedawnieniu. Uznał bowiem, że pozwana przed upływem terminu przedawnienia co najmniej dwukrotnie uznała roszczenie (pismo z dnia 5 lipca 1999 r. i z dnia 12 kwietnia 2005 r.). Bieg terminu przedawnienia roszczenia głównego uległ zatem przerwaniu (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.).

Sąd uwzględnił także w całości żądanie zasądzenia odsetek kapitałowych. Podlegające trzyletniemu terminowi przedawnienia roszczenie z tego tytułu nie uległo przedawnieniu, ponieważ pozwana w piśmie procesowym z dnia 12 lutego 2007 r. uznała to roszczenie. Żądanie zasądzenia odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest natomiast uzasadnione częściowo. Świadczenie z tego tytułu stało się – zdaniem Sądu – wymagalne dopiero z upływem terminu wskazanego w wezwaniu do jego spełnienia, tj. z dniem 16 listopada 2007 r.

Opóźnienie należy zatem liczyć od dnia 17 listopada 2007 r. W aktach sprawy nie ma bowiem dowodów potwierdzających odebranie przez pozwaną wcześniejszych wezwań do zapłaty odsetek za opóźnienie.

Wyrok zaskarżyła powódka w części oddalającej powództwo co do kwoty 68 095,89 z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu. W skardze kasacyjnej, opartej na pierwszej podstawie, zarzuciła naruszenie art. 455, 481, 65 k.c. Powołując się na tę podstawę, wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania albo „o zmianę wyroku w zakresie pkt II i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki 68 095,89 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu oraz oddalenie powództwa w pozostałej części” oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Naruszenie art. 455 i 381 k.c. polega – zdaniem skarżącej – na błędnym ustaleniu w sprawie wymagalności odsetek za opóźnienia w spełnieniu świadczenia. Sąd odwoławczy uznał, że dochodzone przez powódkę odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia z tytułu zwrotu pożyczki, którego termin został oznaczony w umowie, stało się wymagalne z chwilą z wezwania dłużnika do ich zapłaty. Tymczasem wymagalność wspomnianych odsetek – według skarżącej – należy liczyć od pierwszego dnia po upływie terminu do zwrotu pożyczki. W konsekwencji uzasadnione jest roszczenie o odsetki za opóźnienie – po uwzględnieniu przedawnienia – także za okres od 14 lutego 2004 r. do 16 listopada 2007 r.

Kwestia wymagalności odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, którego termin został oznaczony, była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 8 marca 2002 r., III CKN 548/00 (OSNC 2003, nr 5, poz. 60).

Sąd Najwyższy wyjaśnił w tym orzeczeniu, że przepis art. 455 k.c. rozróżnia zobowiązania terminowe i bezterminowe, a z jego treści wynika, iż o przekształceniu zobowiązań bezterminowych w terminowe decyduje wierzyciel przez wezwanie dłużnika do jego wykonania. Z chwilą nadejścia terminu spełnienia świadczenia, który został oznaczony w umowie, wierzyciel uzyskuje możliwość

żądania od dłużnika spełnienia świadczenia, a dłużnik powinien to żądanie spełnić. Skutkiem niespełnienia świadczenia w terminie jest opóźnienie dłużnika, a w każdym wypadku opóźnienia się ze spełnieniem świadczenia wierzyciel – jak wynika z art. 481 k.c. – może żądać świadczenia ubocznego w postaci odsetek za opóźnienie. Wspomniane odsetki należą się za cały okres opóźnienia, począwszy od dnia wymagalności długu. Przepis art. 481 § 1 k.c. obciąża dłużnika obowiązkiem zapłaty odsetek bez względu na przyczyny uchybienia terminowi płatności sumy głównej. Sam fakt opóźnienia przesądza więc o tym, że wierzycielowi należą się odsetki. Odsetki te stają się wymagalne pierwszego dnia po upływie terminu wymagalności roszczenia głównego, z tym że w pierwszym dniu opóźnienia powstaje roszczenie tylko o odsetki za ten dzień. W razie dalszego opóźnienia proces powstawania tego roszczenia toczy się dalej; wierzyciel nabywa prawo do odsetek oddzielnie za każdy kolejny dzień przez cały okres opóźnienia. Odsetki uzyskują tym samym samodzielność w zakresie wymagalności roszczenia i jego przedawnienia. Roszczenie to staje się wymagalne osobno w każdym dniu opóźnienia i w związku z tym przedawnia się osobno za każdy dzień opóźnienia (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 1991 r., III CZP 20/91, OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 120, i z dnia 5 kwietnia 1991, III CZP 21/91, OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 121).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę podzielił stanowisko wyrażone przytoczonym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r. To oznacza, że omawiany zarzut naruszenia prawa materialnego jest uzasadniony. Nie można bowiem podzielić poglądu Sądu odwoławczego, że odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, którego termin został oznaczony, stają się wymagalne dopiero od chwili wezwania dłużnika do ich zapłaty.

Naruszenia art. 65 k.c. skarżąca dopatrzyła się – jej zdaniem – w błędnie wykładni, że oświadczenie o uznaniu odsetek, o którym mowa w piśmie pozwanego z dnia 12 lutego 2007 r., dotyczy jedynie odsetek kapitałowych, a nie również odsetek za opóźnienie.

Uszło uwagi skarżącej, że zarzut naruszenia art. 65 k.c. w sposób wyżej wskazany nie miał wpływu na rozstrzygnięcie w przedmiocie odsetek

za opóźnienie. Sąd oddalił bowiem roszczenie z tego tytułu za okres od 14 lutego 2004 r. do 16 listopada 2007 r. nie z powodu przedawnienia roszczenia, którego bieg nie został przerwany przez uznanie roszczenia, ale na skutek błędnego uznania, że świadczenie z tytułu odsetek za opóźnienie stało się wymagalne z chwilą wezwania do jego spełnienia. Kwestia ewentualnego sporu co do oceny zakresu uznania roszczenia o odsetki może zatem nabrać znaczenia dopiero przy ponownym rozpoznawaniu sprawy.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.).